

Andrzej P. Bator, *Intencjonalność sztuki*
w filozofii Romana Ingardena i Mieczysława Alberta Krapca,
Wrocław 1998, ss. 253

Wśród filozoficznych dyscyplin szczegółowych dużym powodzeniem cieszy się w ostatnich latach filozofia kultury. Spośród czterech wymienianych dziedzin kultury: nauki, sztuki, religii i moralności, najmniej uwagi poświęcano dotychczas sztuce. Filozofia sztuki jest stosunkowo młodą dyscypliną filozoficzną, ukształtowaną po części pod wydatnym wpływem niektórych fenomenologów, przede wszystkim dzięki pismom najwybitniejszego fenomenologa naszego kraju – Romana Ingardena. Istnieniem i naturą dzieła sztuki zajmowali się także niektórzy tomisci. Spośród nich, na gruncie polskim, na szczególną uwagę zasługuje filozoficzna interpretacja dzieła sztuki podjęta przez Mieczysława Alberta Krapca. Pytania: czym jest sztuka? jak istnieje dzieło sztuki? jak ma się percepcja dzieła sztuki do intencji jego twórcy? – są pytaniami bardzo interesującymi.

Andrzej Bator, doktor Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu, z zamiłowania plastyk, podjął się w sygnalizowanej tu pracy skonfrontowania dwóch klasycznych ujęć intencjonalności sztuki na gruncie polskim, mianowicie: Romana Ingardena i Mieczysława Alberta Krapca. Jest to pierwsza tego typu całościowa próba zestawienia spojrzenia na sztukę przedstawiciela fenomenologii i tomizmu.

Układ pracy autora jest bardzo klarowny. W rozdziale pierwszym A. Bator przedstawia zasadnicze koncepcje sztuki. Ukazał jej klasyczne ujęcie oraz główne konwencje sztuki współczesnej. Drugi rozdział poświęcony jest intencjonalności przedmiotu w ujęciu Romana Ingardena. Mówi się tu o egzystencjalno-ontologicznym aspekcie istnienia, o strukturze przedmiotu czysto intencjonalnego oraz o konkretyzacji przedmiotu intencjonalnego jako dzieła sztuki. W rozdziale trzecim autor ukazał strukturę bytu intencjonalnego w ujęciu Mieczysława Alberta Krapca. Omawia tu: naturę bytową aktu poznania, strukturę bytu intencjonalnego i intencjonalność dzieła sztuki. Rozdział czwarty jest próbą zestawienia i oceny stanowisk zaprezentowanych myślicieli w dziedzinie rozumienia intencjonalności sztuki.

Książka Andrzeja Batora posiada duże zalety formalne i merytoryczne. Ma dobrą podstawę źródłową. Autor znalazł racjonalny klucz do zaprezentowania koncepcji bytu intencjonalnego na podstawie rozszaniach tekstów autorów w różnych ich pracach zwartych i artykułach. Na uwagę zasługuje to, że autor nie jest tylko biernym relatorem, ale ujawnia się też jako dobry interpretator, analityk. Potrafi dystansować się do poglądów przedstawianych autorów. W wielu miejscach wykazuje dużą samodzielność i dojrzałość filozoficzną. Kunszt filozoficzny autora ujawnia się zwłaszcza w rozdziale czwartym, w którym znajdujemy zestawienie i ocenę ujęcia bytu intencjonalnego u wybranych myślicieli. Ocena ta jest w dużej mierze poparta racjonalnymi argumentami. Na polskiej scenie jest to pierwsza – wydaje się – bardzo udana próba krytycznego zaprezentowania rozumienia intencjonalności sztuki przez przedstawiciela fenomenologii i tomizmu. Książkę należy polecić wszystkim tym, którzy głębiej interesują się dziedziną kultury, a w szczególności

sztuką. Publikacja może oddać także duże usługi interesującym się problemami teoriopoznawczymi. W każdym razie książka autora powinna się znaleźć na półkach kolekcjonerów pozycji z zakresu filozofii i sztuki.

Ks. Ignacy Dec